

mons Domini, et sicut ad illum laboribus multis ascendit Christus, ita et laboribus multis ad illum ascendere debemus. Ecce quid doceat nos Christus, cum in die transfigurationis discipulos duxit in montem excelsum: perpendite quod duxit etiam illos seorsum: *Duxit illos in montem excelsum seorsum.*

3. Passus est Christus in Jerusalem coram innumeris hominibus, cum autem transfigurari et celesti claritate fulgere voluit, abiit *in montem excelsum seorsum*, seu valde separatum, et valde distantem ab hominum consortio, ut doceret nos, quod impiorum consortia fugere debeat qui eternam beatitudinem obtinere cupit. Qui enim sanctus fieri vult, cum personis piis et sanctis conversari debet; non enim sanctificantur qui impiorum, sed qui piorum consortia amant et quaerunt: *Cum sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris* (Ps. 17). Quod exemplo Lot probari potest: qui postquam ab angelis subversionem Sodomæ didicit, ab urbe egredi morabatur, cum generis suis verba faciens, ut eos ab imminente periculo salvos eriperet, eumque e civitate exire coegerunt angeli, ne ipse cum aliis Sodomitis periret: *Cumque esset mane coegebant eum angeli dicentes, surge, tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes, ne et tu pariter pereas in scelere civitatis* (Gen. 19, 15). In hoc negotio officia charitatis exercebat Lot, et tamen periclitabatur, quia tam periculose quis agit inter iniquos, ut etiam qui inter eos charitatis munera exercent, si nimis fidenter cum iis immorentur, in peccandi et salutis periculo versentur. Igitur si Deum in caelo gloria infinita radiantem videre cupiatis, si ad celestia regna pervenire optetis, non solum in hujus mundi bonis felicitas vestra non est collocanda, non solum pro aeterna beatitudine assequenda fortiter laborandum, sed et pravorum consortia sunt fugienda. Non ergo in hac lacrymarum valle terrenis bonis adhaereatis; mente ascendite in montem, ascendite in caelum, ubi vera sunt bona. Non etiam in hoc mundo turpi vacetis otio; per multos labores ascendite in montem excelsum, ascendite ad caelos, qui excelsi sunt, et ad quos non sine multo labore migrare possumus. Non tandem impiorum consortio vos immisceatis; manete seorsum; salutis declinate pericula, et aeternam salutem consequimini. *Amen.*

DOMINICA TERTIA QUADRAGESIMÆ.

DE CONFESIONE SACRAMENTALI.

Erat Jesus ejiciens dæmonium et illud erat mutuum.

(Luc. 11, 14).

Dæmonum, de quibus sacrum loquitur Evangelium, alii nimium, alii minimum loquebantur. Nimis haud dubie loquebantur hi, quibus Christus, ne loquerentur prohibuit: *et increpans, non sinebat ea loqui* (Luc. 4, 41). Minime loquebatur illi, de quo in hodierno Evangelio legitur, quod esset mutus; *erat Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum.* Duo hæc spirituum malorum genera indicant, dæmonem homines ad mala provocare nunc eos excitando ad plurima et indebita verba proferenda, nunc eos adducendo ad exitiosum silentium pertinaciter servandum. Vides hominem, qui linguam suam ad blasphemias, imprecationes, detractiones, perjuria, aliaque impia verba solvit, hic a dæmone loquace et ad nimiam loquacitatem impellente possidetur. Vides alium, qui crimina sua in confessione non declarat, aut debite non confitetur, hic mutum habet dæmonium, quod ejus os obstruit, illumque mutum efficit, timens, ne per veram peccatorum suorum confessionem ab iis solvatur, et ad Deum convertatur. Non jam mee mentis est de his disserere, quos dæmon nimia et indebita loquacitate ad peccandum trahit; de his solummodo disseram, quos in sacro penitentiae tribunali mutos efficit. *Ave.*

Christiani, qui ad status sui perfectionem anhelant, sua sæpe, integre et perfecte confiteri solent peccata. *Sæpe* quidem, ut Dei gratiam assequantur, utque conscientiam suam ab omni inquinamento peccati mundam et liberam semper servant: *integre*, ut sacrilegii noxam devitent, utque novo peccato animas

suas non inquinant; *perfecte*, ut Deo gratiores fiant, utque majorem gratiarum abundantiam percipere mereantur. O quam sapientes et felices sunt, quorum confessio frequens, integra, et perfecta! E converso, quam infelices, qui a statu suo declinantes, non sæpe, sed raro, non integre, sed partim, non debite et perfecte, sed indebite et imperfecte peccata sua confitentur! Præfati omnes muti sane dici possunt, et revera muti sunt quoad confessionem. Muti sunt, qui non sæpe; muti qui non integre; muti, qui non debite sua confitentur crimina. Ut hos omnes mutos ad loquendum pertraham, dico: 1. quod confitendum est sæpe; 2. quod confitendum est integre; 3. quod confitendum est debite. Vel, quod idem est, dico, quod confessio debeat esse frequens, integra, et debito modo fieri.

I PARS.

Confitendum sæpe.

Si quæ ex frequenti confessione prodeunt emolumenta, recensere vellem, dicerem, quod qui frequenter confitentur, suas ab omni inquinamento peccati animas totaliter abluant, pravos quosque eradicent habitus quibus ligati detinentur, peccandi occasiones sedulo devitent, in pristina raro relabuntur peccata, omnis affectum peccati e corde suo tollant, Deo pro poena peccatis debita penitus satisfaciant, gratiarum abundantiam a Deo impetrent, in omni virtutum genere proficiant, certamque et securam sibi ad coslum viam præparent. Prætermisissis vero omnibus his emolumentis, quæ ex frequenti confessione oriri solent, et quorum quodlibet est nova et urgentissima ratio qua quisque ad frequentem confessionem excitari debet, dicam solummodo sæpe confitenda peccata, quia qui raro confitentur 1. multorum peccatorum sordibus inquinantur; 2. a perpetratis raro emendantur: 3. ad graviora sæpe ruunt.

1. Ubi frequenter domus verritur, ibi munditia; ubi vero

raro, ibi plurimæ sordes esse solent. In palatiis et conclavibus principum sordes non inveniuntur, quia quotidie purgantur et mundantur; e contra vero in tabernis publicis, et in rusticorum tuguriolis omnia sordida, quia raro mundantur. Par ratio de confessione debite facta: si enim frequens sit, per eam anima ab omni etiam minima labe peccati purgatur; si raro fiat, anima multis inquinatur sordibus, ac semper magis, magisque sordescit. Sicut Naaman, qui leprosus erat, septies in Jordane lotus, tenellam acquisivit carnem velut pueri parvuli, ac totaliter a lepra mundatus est; *restituta est caro ejus, sicut caro pueri parvuli, et mundatus est* (4 Reg. 5); similiter qui crebro confitentur, nitidam, puram, infantilem, et ab omni peccati macula immunem conscientiam acquirunt; qui autem raro confitentur, sordibus multis suas inquinant animas. Confessio enim debita facta virtutem habet contractas abstergendi peccatorum sordes, et a futuris præservandi. Unde quo frequentius confiteberis, eo magis animam tuam a peccati sordibus lavabis, eoque magis ne imposterum sordescat, præcavebis; e contra, quo rarius confiteberis, eo pluribus peccatis inquinaberis. Hoc ipsa docet ratio, quia quo quis sua frequentius peccata confitetur, eo plures actus doloris de perpetratis peccatis elicit; eo magis jam commissa detestatur peccata, eo pluries firmiter proponit, se non amplius in peccata casurum, eo plura monita et consilia a confessariis audit, eo abundantiores a Deo gratias ad non reincidendum recipit: ac proinde, quo frequentius confitetur, eo longius ab anima sua omnes peccati sordes expellit. E converso, quo quis rarius pio confessario peccata sua declarat, nonne etiam rarius ea detestatur? rarius firmum non amplius peccandi propositum elicit, rarius a confessario monetur et eruditur, pauciora gratiarum auxilia per poenitentiam Sacramentum a Deo impetrat? Inde consequens est, quod absque frequenti confessione plures peccati sordes contrahit. Quod et ipsa docet experientia, qui enim sæpissime confitentur, ita ab omnibus peccatis etiam levissimis immunes fieri solent, ut sæpe absolutionis materia careant; qui vero raro confitentur, turpes peccatorum thesauros congregant, et va-

riorum criminum sordibus ita inquinantur, ut horrorem confessoris incutiant. Saepe ergo vestra confitemini peccata, quia qui raro confitentur, multorum peccatorum sordibus inquinantur, ac etiam raro emendantur.

2. Confessionem sacramentalem instituit Christus, non solum ut per eam præterita deleantur peccata, etiam ut quisque per eam emendetur, et a peccatis committendis absterneatur. Unde D. Bernardus, verum poenitentem non esse dicit eum, qui solummodo de præteritis abluendis, minime vero de mutatione morum, nec de futuris criminibus præcavendis sollicitus est: *Irrisor est, et non vere poenitens, qui adhuc agit quod poenitet; poenitentia enim est, sic plangere commissa, ut non committantur plangenda*. Eodem sensu dicit divus Augustinus, inanem esse poenitentiam, si, qui eam agit, de emendatione non curet, et in peccata reincidat: *Inanis est poenitentia, quam sequens inquinat culpa; et nihil prosunt lamenta, si iterentur peccata* (in Decr. d. 3. de poen.). Qui autem sua frequenter confitentur peccata, se emendare, vitamque suam in melius mutare solent, tum quia eos pudet eadem peccata saepe confiteri: tum quia gratiam in Sacramento recipiunt, qua ad morum emendationem adjuvantur; tum quia a confessoris acriter corripentur, si emendationi suæ non studerent. Qui autem raro confitentur, vitam suam in melius non mutant, in eadem peccata relabi solent, nullaque in iis morum emendatio apparet. Videmus enim, quod qui semel, aut bis dumtaxat in anno confitentur, iisdem semper assueti sint peccatis; si in proxime præterita confessione blasphemii, detractores, et ebriosi erant; in proxime futura blasphemii, detractores, et ebriosi invenientur: si in una confessione accusent semetipsos, quod in perjuriam, in fornicationes et in adulteria inciderint; in aliis confessionibus eorundem se criminum accusabunt: siquidem in his qui raro confitentur, rarissima et nulla apparet emendatio. Imo non solum non emendantur, verum et in graviora crimina saepe ruunt.

3. Sicut ad meliora et ad perfectiora Deus homines trahere satagit, ita eos dæmon ad majora et ad graviora peccata

suggestionibus et machinationibus suis allicere conatur. Qui prudenti confessorio conscientiae suæ maculas, variasque dæmonis suggestiones saepe aperit, de dæmone facile triumphat, nec ad graviora peccata declinat. Sicut rex Syria nil potuit in regem Israel, quando Eliseus propheta regi Israel omnia ejus consilia detexit, ita dæmon ad graviora peccata allicere nequit illos, qui per crebram confessionem malignas ejus suggestiones, omniaque ejus machinamenta prudenti et pio confessorio manifestant. At contra, qui raro confitentur, ad plura et ad graviora peccata, tum dæmonis suggestionem, tum ipso peccati pondere trahuntur. Ut enim ait S. Gregorius, *peccatum, quod per poenitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit*. Et ipsa constat experientia quod qui raro confitentur, in graviora saepe labuntur. Scimus, Davidem adulterio corpus et animam suam foddasse; et quia non statim suum confessus est adulterium, dicens: *peccavi Domino*; quia primum illud peccatum non a se prompte per poenitentiam ejecit, ab illo adulterio in alia et graviora peccata incidit; Uriam enim ebriavit, et postea hosti cædendum objecit. Hoc idem accidere solet iis, qui frequenti confessione sua non purgant scelera, et qui post perpetratum grave aliquod peccatum, ad poenitentiae lavacrum tarde et raro accurrunt: hi etenim ab uno in plura, et a minus gravibus ad graviora peccata declinant, ac tandem peccatorum suorum pondere ita aggravantur, ac deprimentur, ut pene in desperationem agantur: *Peccatum eorum aggravatum est nimis* (Gen. 17). Hinc fit, ut raro bene moriantur qui raro conscientiam suam per confessionem expurgant. Cum enim hi plurimas peccatorum sordes contrahant, nec emendantur et ad graviora semper declinant, instante morte, adeo peccatis suis obruantur et intricantur, ut vix ea tunc in confessione explicare, ac de iis verum doloris actum elicere valeant; proinde misere moriuntur ac ex hoc mundo ad tartara æternum cruciandi migrant. Ne igitur peccata vestra confiteri differatis: ne dicatis tunc mea confitebor crimina, cum ab hoc et illo negotio emergero; cum Paschali festorum tempus advenerit, vel cum mortis hora appropinquabit. Ad sacræ confessionis

tribunal prompte properate: per sacramentalem confessionem ab omni inquinamento peccati vestram sepe conscientiam abluite: peccata vestra confitemini frequenter, ac etiam integre.

II PARS.

Confitendum integre.

Non solum muti censendi sunt qui peccata sua aut non confitentur, aut raro confitentur; ii etiam elingues reputandi, qui ea integre non confitentur. Isti quidem loquuntur, ut aliqua peccata confiteantur; ideo vero loquela caret, quod aliqua, eaque graviora in confessione taceant. Tres causæ sunt, quæ poenitentes sic mutos efficiunt, et ad omnia sua peccata mortalia non confitenda impellunt, hypocrisis scilicet, amor proprius et pudor. Jamvero ab integra peccatorum confessione impediri non debent 1. nec hypocrisis; 2. nec amore proprio; 3. nec pudore.

1. Nonnulli reperiuntur poenitentes hypocrisæ, qui ut a confessariis boni et pii censeantur, de gravibus in quæ inciderunt peccatis non se accusant. Iis quidem levia quædam, in quæ lapsi sunt, peccata libenter declarant, bona etiam opera iis ex animo manifestant; gravia sua reticent crimina, et quo graviora sunt, eo minus illa aperiunt. Se tacuisse dicit propheta, cum clamaret: *Quoniam tacui, inceteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die* (Psal. 31, 3). Si tacuit, quomodo clamavit? si clamavit, quomodo tacuit? *Tacuit peccata sua*, inquit D. Augustinus, *clamavit merita sua*. Similem in modum poenitentes hypocrisæ sua in confessione propalant merita, peccata tegunt: clamant, ut quidquid boni fecerunt, manifestent; tacent, ne gravia sua scelera aperiant. Hi similes sunt superbo pharisæo, qui jejunia, eleemosynas, aliaque sua bona opera prædicabat; interim sua peccata occultabat. Instar ergo illius Pharisæi, bona sua opera suasque virtutes confessario enarrant; de gravibus vero, quæ perpetraverunt, peccatis

nil dicunt. O quam maligni illi hypocrisæ, qui graviora sua scelera in confessione reticent! Si saperent, sanctissimo Concilio Tridentino obtemperarent dicenti: *Oportere a poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum, post diligentem sui discussionem, conscientiam habent, in confessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint* (Sess. 14, 5). Væ illis hypocrisis, qui sua integre non confitentur peccata: *Væ vobis, hypocrisæ*. Væ illis, quia confessionibus suis non justificabuntur; væ illis, quia detruncatis suis confessionibus peiores fient; væ illis, quia dum absolutionem a sacerdote percipere credent, a Christo inferni dignos declarabuntur; dumque sacerdos dicet, *ego te absolvo*, dicet Christus: *ego te condemno*. Igitur omnia vestra sincere confessario declarate peccata, nec ab iis manifestandis vos arceat hypocrisis, *nec etiam amor proprius*.

2. Amor ille sui hominum oculis velamen quoddam malitiæ superponit, quo fit, ut facile sibi suadeant, maxima quæque peccata, quæ patrarunt, non esse peccata, aut levissima dumtaxat esse peccata minime quidem necessario confitenda. Cum quis hoc proprii amoris velamine mentem obnubilatam gerit, sibi facile suadet, lucrum usurarium esse legitimum, rem simoniacæ acquisitionis esse mercedem justo titulo comparatam, avaritiam insatiabilem esse prudentiam; bona inique ablata esse ex debito justitiæ data, ac omnia crimina virtutes potius esse, quam crimina, quæ cum aut crimina non esse, aut levissima peccata existiment, ea non confitentur. Mordet interdum conscientia; intus eos lancinat; ac iis exprobrat, quod usuras, simonias, aliaque scelera perpetraverint; verum accurrit semper proprius amor, qui conscientiaæ stimulos sopire conatur, et suadet nulla, aut levissima ibi esse peccata. Unde fit, ut integre non confiteantur et aliqua solummodo, ac minus gravia confessario peccata aperiant. De proprio hoc triumphate amore; vestra omnia integre confitemini peccata, alias nulla vobis erit pax in vita, in morte et post mortem. *Non quidem in vita*, quia quantumvis suadeat proprius amor, hæc non esse peccata, semper tamen torquet vos intus conscientia; clamabitque semper, hæc esse peccata gravia per

confessionem et per penitentiam expianda. *Non etiam in morte*; quia tunc auferetur velamen, magisque tunc vos intus stimulat conscientia accusans vos de omnibus criminibus, quæ in confessione celastis. *Nec tandem post mortem*; quia tunc mordebit vos intus vermis conscientiae: tunc menti vestrae objicerent omnia et singula crimina, quæ in confessione tacuistis; ac quisque vestrum plorans dicit; o me miserum! o quanta mea miseria! Poteram enim horrenda hæc, quæ patior, supplicia devitare; eaque revera devitassem, si hoc et illud crimen confessario manifestassem; quia magis amori proprio falsa suadenti, quam propriae conscientiae me ad omnia peccata confitenda stimulant, credidi, æternis suppliciis adjudicatus sum. Videte quanti res sit omnia mortalia integre confiteri; quam cavendum ne ab integra eorum confessione vos impediatur proprius amor, *nec etiam pudor*.

3. Maxima dæmonis ad perdendos homines ars et sollicitudo hæc est, quod omnem ab eorum cordibus pudorem tollat, ut eos ad peccandum alliciat, et quod eis pudorem et verecundiam ingerat, ut eos a peccatis confitendis avertat, probe sciens, quod si grave aliquid peccatum in confessione ex verecundia reticeant, infallibiliter damnabuntur (1). Unde de sancto Cyrillo Episcopo fertur, quod in hebdomada sancta inter multos penitentes, qui confitendi opportunitatem expectabant, diabolum penitentis habitu indutum ex Dei voluntate agnovit. Cui Sanctus: *quid agis, cruenta bestia, inter penitentes?* Respondit dæmon: *reddo quod abstuli; verecundiam enim abstuli et verecundiam modo restituo*. Quasi dicat; feci, ut non erubescerent homines ad peccandum; nunc facio, ut erubescant ad

(1) Si agatur de ultima confessione: secus de aliis; cum quisque sicut de ceteris peccatis, ita et de sacrilegis confessionibus ponere et rite confiteri possit, dum manet in hoc sæculo. Attamen cum quantum occupaverit huiusmodi fatalis pudor, ut peccata in confessione reticeat, presertim si malas confessiones iteraverit, summopere timendum, ne et in extremis sacrilege sacramenta recipiat et damnetur: cuius formidandi discriminis sedulo ac sepius monendi sunt fideles.

contendum. Non dubium, quin hic pudor a dæmone sit, qui in corde peccatoris de confessione cogitantis ait: si horrendum hoc peccatum, quod perpetrasti, confessario aperias, te plurimum despiciet, ab illo imposterum ut homo pessimus inspicieris, coram illo ultra apparere non audebis; propterea alia ei peccata manifesta; hoc vero et illud, quæ gravia et pudenda sunt, ei occulta. Ecco artem et malitiam dæmonis, de qua quisque triumphare, ac omnia sua peccata quantumvis horrenda confessario declarare debet. Ad hoc movebitur, si consideret, quod si vel unicum mortale ex verecundia reticeat, gratiam sacramenti non recipiet, novo peccato mortali inquinabitur, ac ipsi inferni supplicia imminet. Qui enim in penitentiae tribunal gravi sua occultant peccata, grave perpetrant sacrilegium, cuius nisi penitentiam agant, in tremendo Dei iudicio ad inferna damnabuntur. Unde S. Zeno, Veronensis Antistes, ait, quod in tribunal penitentiae est novum iudicii genus, *in quo si reus crimen excuserit, damnabitur; si fateatur, absolvetur*. Non ergo os tuum obstruat verecundia; non te pudeat omnia tua confiteri peccata; ea omnia integre fateare, ut non in æternum damneris. Cum impudica puella stupro concepit, ne infamia notetur, uterum stringit et conceptum tegit; jamvero quousque? Usque ad tempus partus; tunc enim verecundia suffunditur et doloribus obruitur. Idem continget peccatori, qui peccatum suum confessario celat; veniet enim tempus, seu dies iudicii, quando peccatum ejus omnibus gentibus manifestabitur. Tunc coram Deo, Angelis et hominibus rubore suffundetur, ac deinde ad inferni supplicia in æternum condemnabitur; ut enim ait D. Augustinus, qui in hoc mundo non confessus latet, in alio inconfessus damnabitur: *si non confessus lates, inconfessus damnaberis*. O quam melius est, sua omnia peccata in hoc mundo integre confiteri, quam æternis inferni suppliciis adjudicari! Sit ergo vobis sacrum omnia peccata vestra confiteri atque curare ne ab integra peccatorum confessione vos arceant, nec hypocrisis, nec proprius amor, nec pudor; *tollite vobiscum verba, et convertimini ad Dominum* (Osce. 14, 3). Tollite verba, quibus vestra omnia peccata con-

fessario sincero manifestetis et mediante hac integra peccatorum confessione, indulgebis vobis Deus, et formidanda inferni tormenta devitabit. Non solum autem confitendum integre, *confitendum etiam debite et pie.*

III PARS.

Confitendum debite.

Non sufficit, quod quis sepe et integre sua confiteatur peccata, si modo debito ca non confiteatur; frequens enim et integra peccatorum confessio mala est, si modo debito non fiat. Ut autem debite fiat confessio, fieri debet 1. in spiritu humilitatis; 2. in spiritu doloris; 3. in spiritu obedientia.

1. Primum, quod requiritur, ut debite fiat confessio, est humilitas: *presbytero*, inquit Sapiens, *humilia animam tuam et magnati humilia caput tuum* (Eccli. 4, 7). In quibus verbis duplex indicatur humilitas ad bonam confessionem requisita. Una scilicet in corde, cum dicitur: *humilia animam tuam*; alia in corpore, cum additur: *humilia caput tuum*. Debet enim quisque in confessione humiliare se *in corde*, reputando se reum, peccatorem, miserum, omnique gratia et misericordia indignum; debet etiam quisque se humiliare *in corpore*, vitando gestus omnes elatos et incompósitos, humilitatemque verbis et habitu corporis præferendo. Duplex hæc hominis penitentis humilitas Deum placat, Deique gratiam et misericordiam impetrat. Sicut enim Deus misertus et propitius est David, cum ad illum humiliter clamavit, dicens: *Ego sum, qui peccavi, ego inique egi. Vertatur, obsecro, manus tua contra me* (2 Reg. 24), ita etiam propitiabitur cuilibet peccatori, sua humiliter peccata confitenti. Cum filius ille prodigus, qui suam dissipaverat substantiam, ad se reversus, dixit: *Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in cælum et coram te: jam non sum dignus vocari filius tuus* (Luc. 15, 18); humili hac confessione patrem placavit, et ad misericordiam inclinavit.

Sic cum peccatores, qui substantiam suam, seu gratias a Deo acceptas dissipaverunt, ad Deum, Patrem misericordiarum, in confessione veniunt, eum ad misericordiam flectunt, si in spiritu humilitatis accedant. Accedite ergo ad sacrum penitentia tribunal in spiritu humilitatis, sacerdotem considerate ut iudicem a Deo constitutum, ejusque vices gerentem, cujus sententia in celo rata habebitur, coram illo vos, sicut ante Christi pedes, prosternite. Inspicite vos ut reos coram illo iudice; vestra ei peccata humiliter declarate, et humilis hæc confessio veniam et misericordiam a Deo vobis impetrabit. Neque solum peccata confitenda in spiritu humilitatis; *etiam in spiritu doloris et amaritudinis oportet illa confiteri.*

2. Loquendum in confessione; ad loquendum in dolore et animæ amaritudine: *loquar in amaritudine animæ meæ* (Job. 10, 1). Suum confessus erat peccatum Judas proditor, dicens: *Peccavi, tradens sanguinem justum* (Matth. 27, 4), non tamen justificatus est, quia in vero dolore et in cordis amaritudine non est locutus; sic tu non justificaberis, si in spiritu doloris non loquaris. Sicut non est credibile, quod homo læsæ majestatis regis reus a rege gratiam et misericordiam obtinere possit, si sui peccati se ponere non testetur, et in simile crimen nusquam amplius casurum non polliceatur, ita peccator a Deo veniam non obtinebit, nec justificabitur, si veri doloris actum non eliciat. Et hic dolor, ut ait S. Cyprianus, eo major esse debet, quo graviora sunt crimina, que quis perpetravit: *Quam magna delinquimus, tam granditer defleamus*. Omnibus notum est, ad veram penitentiam requiri contritionem, confessionem et satisfactionem; imprimis autem requiritur contritio, seu animi dolor cum vehementi desiderio et firmo non amplius peccandi proposito: ita ut nulla et sacrilega sit confessio, si sine prævio dolore fiat. Itaque cum ad tribunal sacramentale accedere statuisti, facto prius omnium peccatorum tuorum diligenti et accurato examine, ut te ad cordis dolorem excites, intra in solitudinem cordis tui, et cogita, Deum, in quem peccasti, esse summe magnum, summe bonum, summe justum. *Si summe magnus est, dolere debes,*

quod tu pulvis et cinis, vilsque vermiculus, in Deum optimum, maximum, quem adorant Angeli, impudenter insurrexeris. *Si summe bonus est*, amare flere debes, quod tu qui ab eo accepisti corpus, animam et innumera bona, iis abusus sis, iisque quasi armis contra ipsum pugnaveris. *Si summe justus*, dolere debes, quod peccatis tuis justitiam ejus irritaveris, illumque ad te plectendum provocaveris. Cum ergo de peccatis confitendis cogitas, actum doloris elice, cum firmissimo non amplius in Deum peccandi proposito: ad confessarii pedes accede, sicut Magdalena ad pedes Domini Jesu accessit: ibi culpas tuas defue: ibi loquere in amaritudine animæ tuæ et in spiritu doloris. Ac ulterius peccata confiteri satage *in spiritu obedientiæ*.

3. Filius prodigus, ad se reversus, non solum dixit: *Ibo ad patrem meum et dicam ei: Pater, peccavi in caelum et coram te: jam non sum dignus vocari filius tuus*; in quibus verbis erat humilis confessio; subdit adhuc: *fac me sicut unum de mercenariis tuis*, ut indicaret, se esse paratum ab obediendum patri in omnibus. Peccator autem, velut alter filius prodigus, ad confessarium, tanquam ad patrem spirituales ire debet, et ut ait sanctus Augustinus, omnia ei peccata confiteri, injunctam ab eo penitentiam adimplere, salutaribus ejus monitis obtemperare et humiliter in omnibus ad salutem spectantibus ei obedire tenetur: *Ponat se penitens in judicio sacerdotis, nihil sibi reservans sui, ut omnia eo jubente paratus sit facere pro recuperanda anime vita*. In Actibus Apostolorum, postquam facta est mentio de Pauli iniquitate, immensa Dei in eum panditur misericordia, quæ tanta extitit, ut peccatorem hunc cæcum et obduratum illuminare voluerit: *Circumfulsit eum lux de celo*; consequenter ibi enarratur prompta et magna Pauli obedientia, quæ tanta fuit, ut mox dixerit: *Domine, quid me vis facere?* O peccator, multa et magna sunt crimina, quæ in Deum tuum perpetrasti, Deus tamen te illuminat, luxque gratiæ ejus te circumfulget, ut tibi fœditatem animæ tuæ manifestet, utque te ad confitenda peccata alliciat. Quid autem faciendum superest? Hoc solum-

modo, quod confessario dicas: *Domine, quid me vis facere?* Id tantum sufficit, quod ei dicas: Domine et Pater mi, jube quod vis, impone mihi penitentiam quam volueris: sive jejunia, sive eleemosynas, sive orationes, sive peregrinationes, et libenter obediam. Heu! quid sunt pœnæ a confessariis impositæ, quantumvis graves in se illæ videantur, respectu peccatorum, etiam venialium, quæ perpetravimus? Heu! qui peccatis suis factus erat reus inferni, vel purgatorii, poteritne penitentiam sibi a confessario impositam, gravem et duram censere? Poteritne, qui mille nummorum erat debitor, dicere, nimis ab ipso exigi, cum pro mille nummorum solutione unicus ab illo assis petitur? Certe quasi nihilum sunt omnes penitentiæ penitentibus a confessariis impositæ, respectu eorum, quorum erant debitores. Ideo, o fratres, ad sacrum penitentiæ tribunal in spiritu obedientiæ accedite; et confessariis momentibus, penitentiasque salutare et discretas imponentibus ex animo obedite. Confite-mini tandem sæpe, prompte et debite, regnaque celestia vobis confessio aperiet. Amen.

DOMINICA QUARTA QUADRAGESIMÆ.

DE DIVITUM OBLIGATIONIBUS.

Accipit Jesus panes, et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus (Joan. 6, 11).

Quamvis divitiæ nil in se mali habeant, easque in præsentî rerum ordine possidere nec bonum nec malum sit, tanta tamen earum sunt lenocinia, tantæ illecebæ, ut iis ad peccandum homines quam facillime alliciantur. Et ideo videtur, aliquem non posse simul divitem esse et innocentem; nec am-

plis posse divitiis affluere, quin in peccata incidat: *Si dives fueris, non eris immunis a delicto* (Eccli. 11, 10). Probe novi, Davidem, Jobum, sanctum Ludovicum Galliae regem et alios nonnullos feliciter in semetipsis divitias et innocentiam conjunxisse, eosque simul divites et sanctos exitisse; verum hæc sunt prodigia, quæ in orbe raro videntur. Divites enim spiritualibus divinæ gratiæ bonis comparandis parum ac oscitanter invigilant: plerumque temporalibus acquirendis ita se totos dedunt, ut prava hæc concupiscentia illecti ad peccata facillime declinent. O divites, divitiæ si affluant, nolite cor apponere; ne nimis confidatis in divitiis vestris, quas an diu sitis possessuri incertum est. Audite Spiritum Sanctum cuilibet diviti dicentem: *Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta* (Eccli. 4). Christum imitami, qui bona quæ in manibus habebat, libenter *distribuit discumbentibus*: bona similiter quæ in manibus et in potestate vestra habetis, aliis distribuite, quando lex, charitas et ratio hoc a vobis exigunt. Quæ sint divitum obligationes ad distribuenda bona quæ possident, ista explicabit concio. *Ave.*

Tanta divitum multorum et magnatum est cæcitas, ut se ab omni lege liberos æstiment, aut saltem ita vivant ac si nulla lege ligarentur, omniaque iis essent licita. Certum tamen, quod præter obligationes omnibus Christianis communes, aliquæ sint divitiis particulares, aut saltem quæ iis frequentius quam aliis conveniunt. Taceo quæ Deo et Ecclesiæ, parentibus et amicis debent divites: eorum obligationes inspicio solummodo respectu creditorum, mercenariorum et pauperum: *respectu creditorum* et aliorum, quorum bona detinent: *respectu mercenariorum* et operariorum, qui pro ipsis laboraverunt: *respectu pauperum* et aliorum, quorum necessitates norunt. Divites autem debent restituere, mercedem tribuere et eleemosynam dare. Debent 1. *restituere* creditoribus et aliis, quorum bona retinent; 2. *mercedem tribuere* domesticis et aliis qui pro ipsis laboraverunt; 3. *eleemosynam dare pauperibus* et aliis, quorum necessitates norunt. O divites! aliena restituite, operariis mercedem tribuite et pauperibus eleemosynam date. En tria, ad

quæ executioni mandanda tenemini, ut tribus hujus concionis partibus constabit.

I PARS.

Divites debent restituere creditoribus, et aliis quorum bona retinent.

Creditoribus aliisque quibus damnum intulerunt, vel quorum bona retinent, restituere quidem tenentur omnes homines; ad hoc vero frequentius adstringuntur divites, qui aliena raperere et retinere solent, nec de eorum restitutione quomodocumque curant. Hi sæpe ludis, comessionibus, vanitatibus, et illicitis voluptatibus facultates suas inique expendunt, dum gemunt sutores, laniones, propolæ, mercatores et creditores, quorum bona injuste detinent. Hi sæpe inutilium domesticorum catervæ, canum venaticorum turbæ, gulonum et nebulonum cohorti, ino et nonnunquam scortis sua bona voranda exponunt, dum viduas et orphanos, pauperes et inopes, quæ sibi debita sunt potentes, tamquam importunos ejiunt et foras mittunt. Norunt haud dubie divites, se omnibus, quorum bona retinent, ad restituendum teneri; verum ut suam hanc obligationem altius mentibus suis infingat, velim, sciant quod omni legum genere, omnique jure ad hoc teneantur. Ipsa lex naturalis, seu recta ratio dictat, quod jus suum cuique tribuendum, quodque sua cuique restituenda: nec est aliquis homo, si fatuus non sit et omnis expers rationis, qui de hoc dubitet. Jure gentium homines ad aliena restituenda teneri docet gentilis philosophus, dicens: *æquissima vox est et jus gentium præferens; redde quod debes* (Senec. *de benef.* 1). Hoc idem lege divina sancitum est, quæ crebro sua cuique reddere præcipit: et in veteri Testamento jusserat Deus, non solum ut res ablata restituerentur, verum et ut damnum illatum resarciretur; ac insuper quinta damni pars daretur; *ipsum quod intulit damni restituet et quintam partem ponet supra* (Levit. 5, 16). Lex ecclesia-

stica, quæ nunquam a divina aberrat, crebro declarat in sacro Canone, quemque ad aliena restituenda teneri, nec remitti posse peccatum, quin restitutum ablatum. Lex tandem civilis usurarios, omnesque iniquos alienorum detentores, ad sua cuique reddenda cogit: totumque jus civile ad hoc solum institutum videtur, ut agnoscat quid cuique competat, et ut suum cuique reddatur. Avari divites lumen rationis, restitutionem suadens in semetipsis extinguunt, gentium jura contemnant, Dei et utriusque juris leges impudenter infringunt, ac quasi nulla lege ligarentur, aliena nequaquam restituunt, in quo graviter et periculose peccant. Ut enim ait Doctor Angelicus, *non est peccatum ita periculosum, ut non restitutio male ablati*. Peccatum quidem illud periculosum, quod habet rationem malignæ radicis, e qua omnia fere oriuntur peccata; *radix omnium malorum est cupiditas* (1 Tim. 5): est etiam periculosum, quia quamdiu quis aliena inique detinet, impossibile est, ut vere poenitentiam agat: *qui bona alterius injuste detinet, sciat se veram poenitentiam non posse agere* (de poen. d. 5). Usurarios multos reperire est, qui cum intra breve tempus ditissimi facti sint, sibi metipsis suadere conantur, se tuta conscientia inique ablata posse possidere; hi doctos adire nolunt confessarios, ut ab iis veritatem audiant; nolunt in eorum suarum obligationum notitiam venire. Timent, ne iis dicatur, quod ad restitutionem teneantur; et tamen hi tempore Paschatis et aliis temporibus ad sacrum poenitentiae tribunal accedunt; sciant autem poenitentiam eorum esse falsam, nullam et sacrilegam: *sciat se veram poenitentiam non posse agere*. Multi sunt hæredes, qui cum ex ordinatione parentum ad aliqua in pios usus expendenda vel restituenda teneantur, ea restituere negligunt et recusant: et quasi in hoc nec leviter peccarent, confitentur sicut alii, sacra communione reficiuntur sicut alii; ipsorum vero poenitentiam nullam fore certo noverint; *sciat se veram poenitentiam non posse agere*. Plurimi grave proximo damnum intulerunt tum per se, tum per alios, tum pravis consiliis, tum consensu, vel jussione; et quia durum ipsis videtur illata damna reparare, et iis qui illa passi sunt satisfacere,

mordentem sopire conantur conscientiam, ac sibi suadere quod nec ad damna resarcienda, nec ad quidquam damnificatis restituendum teneantur; cumque ad sua peccata confitenda confessarium conveniunt, nil hac de re ei dicunt; nunquid tamen ignorare possunt confessionem et poenitentiam hujusmodi esse nullam? Horum tandem omnium falsa et nulla est poenitentia, qui cum restituere possint, aliena non restituunt: *Sciat se veram poenitentiam non posse agere*. Cuique jam manifestum esse incipit, divites et omnes qui aliena detinent, ad ea restituenda teneri, cum ad hoc omnes leges, omniaque jura eos adstringant, cumque graviter peccent et nulla sit eorum poenitentia, si non restituant. Quo autem magis pateat, eos strictissime teneri ad restituendum, dico, quod ad hoc ita teneantur, ut nisi restituant, nunquam salvandi nec æterna beatitudine donandi sint.

Arctam esse viam, qua itur ad cælum, asserit Christus: *Arcta via est quæ ducit ad vitam* (Matth. 7, 14). Arcta hæc via, qua transire debent omnes peccatores, ut ad paradysum pergant, est via poenitentiae, in qua unum aliquid invenitur foramen, inquit S. Vincentius Ferrerius, quo transire debent quicumque aliena detinent, ut salvari possint: *Si vis salvari, ait, fac ut serpens; oportet transire per arctum foramen; vade per arctum foramen restitutionis usque ad ultimum obolum* (Dom. 7 p. Trinit. conc. 5). Non ait, hoc vel illud solummodo restituendum, ut vitam æternam habeas; omnia penitus restituenda, usque ad ultimum obolum: hoc est foramen, hæc via, qua transeundum, ut vitam æternam habeas. Maledicit Christus divitibus illis avaris, qui aliena auferunt et retinent: *Vae vobis divitibus* (Luc. 6, 24). Æterna eos maledictione ferit; quia si aliena non restituant, æternam beatitudinem nunquam obtinebunt: *Neque fures, neque rapaces regnum Dei possidebunt* (1. Cor. 6, 10). O avari divites, qui aliena restituere renuitis, certi estote, quod si non restituatis cuique quod suum est, æternam nunquam beatitudinem possidebitis, et ad æterna inferni supplicia damnabimini. Vae vobis divitibus, qui congregatis quæ vestra non sunt.

Vae vobis, quia ni ablata reddatis, dum ridebit uxor vidua, vos in inferno plorabitis, et dum gaudebunt hæredes vestri, æterna et horrenda inferni supplicia perferetis. Ita stulti sunt, qui aliena retinent, ut suæ animæ oblitæ, de filiis et uxore solliciti sint, nec cogitantes quid de ipsis fiet post mortem pro uxore, filiis et hæredibus omnem curam impendunt. O stulti, et tardi corde miseremini animæ vestræ: *Miserere animæ tuæ, placens Deo* (Eccli. 30). Nolite tam anxii de divitiis hæredibus vestris testamento relinquendis, quam de salvanda anima: quid enim vobis proderit, si universum mundum lucrèmini, et filiis vestris possidendum relinquatis, animæ vero vestræ detrimentum patiamini? O quam durum vobis erit, æterna pati supplicia propter ingratos filios, qui pro vobis nec minimum quid pati vellent! Hoc mente serio revolcite, et ad saniora consilia revertentes, aliena restituite. Narrat *Petrus de Palude*, quod cum avarus quidam, qui aliena multa inique usurpaverat, extremo morbo cum morte collectaret, confessorium ad aliena restituenda hortantem audire, ejusque consiliis obtemperare renueret, prudens confessorius, ut ad intentum finem perveniret, medicum recte instituit, qui a confessorio edoctus, ægrotum adit, de illo conclamatum esse annuntiat, nec quocumque modo vitam ejus prorogari posse declarat, nisi ex ejusdam filiorum adipe inungeretur. Quo audito, infirmus, qui ad longiorem vitam ardentissime anhelabat, respirare cœpit; et coacta omni familia beneficia iis præstita, ac ingentes thesauros, quos illis tanto labore comparaverat, exaggeravit; ac proinde horum intuitu, hoc postremum se ab iis efflagitare dixit; quod scilicet unam aut alteram adipis guttam non denegarent, ut parentem a mortis faucibus eriperent, et longiore vita donarent. Cui annuentes filii, accersito cereo accenso, nunc unus, nunc ex eis alius propriam carnem urendam admovit; at eorum nullus tanto tempore eam supra ignem detinere valuit, donec vel unica adipis diffuisset guttula, qua sanaretur æger. Ex quo occasionem sumens confessorius affandi infirmum, dixit ei: fieri potest, ut tu tuis tantam transcribas hæreditatem filiis, et teipsum

æternis incendiis tradas? Fieri potest, ut cum illi nec paucillum temporis pro tui amore accense candelæ ardorem sustinere potuerint, tu pro illis horrendarum inferni flammarum vim in æternum perferre velis? Qua salubri exhortatione in se reversus infirmus, sua cuique restituit, ut salutem æternam consequeretur. O vos omnes, qui ære alieno obstricti estis; vos qui aliena inique detinetis, terribili hoc exemplo edocti, sua cuique reddite. Ne respiciatis ad filios, uxores et hæredes vestros; vosmetipsos et salutem vestram inspicite, ac intus dicite: ita ad aliena restituenda teneor, ut nisi restituum, nulla mea sit pœnitentia, nullaque salus: quare restituere volo, et omnia non mea usque ad ultimum obolum mox restituam. Ecce primam divitum obligationem: at non solum aliena restituere; *verum et mercenariis mercedem tribuere debent.*

II PARS.

Divites mercedem tribuere debent mercenariis.

Mercenariorum triplex est genus; eorum *alii* dicuntur artifices, qui scilicet in conficiendis vestimentis, calcamentis et aliis similibus manus et artis operibus ex conventionem laborant. *Alii* vocantur operarii, qui in dies conducuntur, ut excolant hortos, vineas, agros. *Alii* sunt famuli, ancillæ, domestici, qui ad sex menses, ad unum vel ad plures annos conducuntur, ut familiæ operibus vacent. Cujusvis autem generis sint mercenarii promissam eis mercedem solvere tenentur divites: præcipit enim Deus, ut ei mercedem tribuant, et cito tribuant, dicens: *non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane* (Lev. 19, 13). Non ait Deus, solvendo nonquam mercenarios, ut faciunt plurimi: non ait, solvendo solummodo post tres, sex, aut etiam decem annos, ut facere solent alii; neque tunc solum solvendo, cum obtenta condemnatione ad hoc compelluntur, ut faciunt aliqui: verum præ-

capit Deus, ut solvantur mercenarii mox ut opus perfecerint vel tempus solutionis ex conventionem indictum adveniret. Non ultra procrastinanda est mercenariorum solutio, nec etiam usque ad mane: *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane.*

Tobias, vir ille sanctissimus, mercenariorum mercedem non fraudabat: eodem die, quo opus perfecerat, eos juste remunerabat, filiumque suum ad idem justitiæ debitum erudiebat, dicens: *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue; et merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat* (Tob. 4, 15). Quod Tobias filium docet, hoc idem et Deus omnibus divitibus, ac omnibus heris præcipit: jubet enim, ut statim et sine ulla mora mercenariis mercedem persolvant: *Non negabis, inquit, mercedem indigentis; sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, et ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum* (Deu. 24, 4). Mercenariis statim persolvenda quidem merces, quia Deus hoc præcipit; est etiam statim persolvenda, quia mercenarii communiter pauperes sunt, qui singulis diebus egent mercede sua, ut sibi et familie consulant: et ideo ait Deus, quod eadem die et ante solis occasum cuilibet mercenario solvenda merces, *quia pauper est*: solve ergo, et solve prompte quod mercenariis debitis, quia pauperes sunt. Aliam adhuc subdit Deus rationem, cur prompte merces sit mercenariis tribuenda; ne scilicet mercenarii, quorum merces detinetur, adversus illos, qui eos fraudant, clament ad Dominum: eodem die, inquit Deus, et ante solis occasum cuilibet mercenario mercedem suam reddes, *ne clamet contra te ad Dominum*. Plurimi sunt heri, qui cum trium, quatuor, et plurium annorum spatio famulos et ancillas obsequio suo mancipatos habuerint, de mercede iis tribuenda non cogitant. Non audent famuli laborum suorum mercedem petere, timentes, ne adversus eos dominus et domina irascantur: non audent etiam e domo illorum discedere, timentes, ne iis displiceant, et ne unquam præteritorum laborum mercedem accipiant: atque ita semper iisdem dominis serviunt, nec ab iis unquam remun-

rantur. En quod vindictam clamat ad Dominum; *Merces operariorum, quæ fraudata est a vobis, clamat; et clamor eorum in aures Domini Sabbatho introivit* (Jac. 5). Qui confessionibus audiendis vacare solent, sæpepe inveniunt miseros qui adversus divites murmurasse, iisque maledixisse, ac plurima peroptasse mala confitentur. Cumque ab iis petitur, cur hæc murmura? cur hæc maledictiones et imprecationes? Respondent, o pater, miseris opprimor, ad extremam redactus sum egestatem, et tamen dominus et domina, quibus diuturno tempore fideliter servivi, nullam unquam mihi mercedem dederunt, et quidquid dicam, eos ad paupertatem meam sublevandam movere nequeo; en cur tandem in illos linguam solvo, ac in maledictiones et imprecationes nonnunquam prorumpo. Ecce quod quotidie contingere solet, et tamen hi heri famulorum mercedem fraudantes se nullius sceleris roos arbitrantur: atamen quid certius eos graviter peccare, eorumque peccatum ad Deum clamare? *Clamor eorum in aures Dei introivit*. Quot sunt artifices, quot operarii, qui post multos exantlatos labores, nec os aperire audent, ut retributionem postulent? Quot sunt miseri, qui fame preunt, et qui ad panem mendicandum adiunguntur, quia hic et ille dominus, hæc et illa domina mercedem juste debitam defraudant? Ille dives, inquit, hoc et illud mihi debet, nec petere audeo? illa domina a pluribus annis hoc et illud mihi debet, nec quomodocumque eam ad mihi satisfaciendum allicere possum. O quam iniqui sunt huiusmodi, qui mercenariorum mercedem injuste detinent! Hi sane in continuo mortalis peccati statu vivunt; ac gemitus et clamores eorum, quos defraudant, ad cælum ascendunt, ut a Deo vindictam postulent; *Clamor eorum in aures Dei introivit*. Ad Deum ascendunt clamores eorum, quorum merces defraudatur, ad Deum ascendunt et sæpe eum ad vindictam movent; Deus enim sæpe etiam in hoc mundo dire plectit iniquos illos heros, qui mercenariorum mercedem defraudant; Deus sæpe de his vindictam sumit; *Cognovi, quia faciet Dominus iudicium inopis, et vindictam pauperum* (Ps. 139). Moritur tibi puer, quem tanto affectu diligebas; ecce Dei manum,

a qua plecteris, quia famulum hunc non solvisti. Cum minus cogitas, repentina mors maritum tibi, tueque familiae maxime necessarium e vivis eripit; ecce flagellum, quo te Deus ferit, quia huic ancillæ, vel huic opifici debitam mercedem non tribuisti. Suboritur tibi grave negotium; morbi in familia tua ingravescent; in magnam facultatum jacturam incurris; ecce vindictam, quam de te sumit Deus, eo quod mercenarios inique defraudasti.

Quid autem hæc respectu vindictæ, quam in inferno sumet Deus de iis, qui mercenariorum mercedem fraudaverunt? Gravia in hoc mundo sunt illorum crimina, et gravia in inferno erunt eorum supplicia. Ne arbitremini leviter peccare eum, qui mercenariis debitam mercedem non tribuit; ne credatis, hoc peccatum inter levissima recensendum: gravissimum enim est, ac sæpe multorum causa peccatorum. Cum hunc famulum, hanc ancillam, hunc artificem conducis, polliceris eis, te hanc et illam eis mercedem daturum. Fide a te accepta, tuo se obsequio mancipant, libertate sua se privant, in sudore vultus sui pro te laborant, pondus diei et æstus ferunt, noctes sæpe insomnes ducunt: ideo si cum tempus mercedis dandæ advenit, mercedem eis denegas, vel minus, graviter peccas contra fidem, quam iis dedisti, et contra justitiam, qua teneris ad solvendam iis mercedem ratione conventionis initæ, et pollicitationis iis factæ; graviter peccas, multorumque es causa peccatorum, quia hi, quorum mercedem fraudas, adversus te multa maledicta profertent. Cum ergo gravia sint peccata eorum, qui operariorum mercedem fraudant, gravia etiam in inferno erunt eorum supplicia. O fratres, nonne melius est huic famulo, huic ancillæ et huic artificei, viginti, centum, et plures dare nummos, quam dira inferni tormenta pati? Nonne satius est, mercedem iis promissam totaliter et prompte tribuere, quam procrastinare, cum iis altercari, ad iracundiam illos provocare, et tandem ad æterna supplicia condemnari? Hoc certe satius et melius: quare mox ut operarii vestri constitutum tempus et opus compleverint, vocate illos, et cuique mercedem suam tribuite. Ne expectetis, ut veniant ad vos, ut fuis lacrymis rogent vos,

ut intentata lite cogant vos ad illos solvendo; statim cum tempus solutionis advenit, voluntarie vocate illos, et omnia eis debita prompte solvite: *Voca operarios, et redde illis mercedem.* Ecce ad quid teneantur divites erga mercenarios; ad hæc alia adhuc obligatio ipsis incumbit; nempe *pauperibus eleemosynam dare debent.*

III PARS.

Divites eleemosynam pauperibus dare debent.

Nil durius antiquis quibusdam philosophis visum est, quam inæqualitas bonorum temporalium: vix enim concipere poterant, cur hominum, qui ejusdem erant naturæ et quibus nati-vitas idem jus ad omnia mundi bona dare videbatur, sors ita maneret diversa, ut ex iis alii divites, et alii pauperes essent. Jamvero hi hanc inæqualitatem justam et bonam esse censuis-sent, si nossent hoc ita ordinatum a Dei providentia, quæ ex hominibus aliquos divites esse voluit, non ut thesauros multos congregarent; non ut superflua in usus profanos impenderent; sed ut ea pauperibus erogarent. Vult quidem Deus, ut bonis suis utantur divites ad subveniendum necessitatibus propriis et familie suæ; superflua statui et familie pauperibus saltem necessitatem patientibus erogari præcipit: *Quod superest, inquit Christus, date eleemosynam.* Non ait, superflua danda ganeonibus, canibus et meretricibus: neque dicit illa in ludos, vanitates et illicitas voluptates profundenda; ea pauperibus dari jubet. Non credendum, inquit Doctor Angelicus, divites ad superflua pauperibus tribuenda teneri solummodo ex consilio, ad hoc enim tenentur ex præcepto, ita ut graviter peccent, si ea pauperibus necessitatem patientibus non distribuunt: *Eleemosynam de superfluo dare necessitatem patienti, est in præcepto.* Ad hoc se teneri non ambigunt divites, si animadvertant, quod pauperes in superflua eorum

jus habeant tamquam in patrimonium suum (1): etenim ait S. Ambrosius, *superflua divitum sunt patrimonium pauperum*. Deus, qui et divitum et pauperum pater est, divites bonorum hujus mundi quasi heredes instituit, pauperes vero non ut filios spurios abiecit, sed pro hæreditatis legitima portione dedit eis quæ divitibus essent superflua: hoc est patrimonium illorum, quod si ipsis denegent divites, contra Dei ordinationem peccant, et patrimonium illorum suffurantur. Non me latet, quod dicere soleant divites, nil sibi esse superfluum: omnia, inquit, quæ possideo, mihi aut familiæ meæ plusquam necessaria sunt: tantum abest, aliqua mihi esse superflua, quin contra multa mihi desunt. Attamen si res suas recte scrutentur, multa apud ipsos superflua et inaniter profusa invenient. O quot superflua in divitum domibus, quæ pauperibus erogari deberent! O divites, tot in domibus vestris otio vacant servi, tot ancillæ, tot pedissequi, tot ganeones, qui Deum tunc tantum invocant, quoties blasphemant, nec prima fidei rudimenta sciunt; qui tamen magnis sumptibus nutriendi et remunerandi sunt; *ibi est aliquid superfluum*. Ut mulier, vel aliqua ex filiabus vestris vanitati suæ satisfaciat, vestibus pretiosis induta incedit; multosque proventus effundit, ut superba suppellectili gaudeat: *ibi est aliquid superfluum*. In domibus vestris sæpe sunt vestes, calcei, et alia quæ vel in arca latent, vel in cameris volvuntur: *ibi est aliquid superfluum*. In horreis vestris ad multos annos sunt frumenta, quæ putrefiunt: *ibi est aliquid superfluum*. Omnia autem hæc superflua pauperibus impendere tenemini, quia hæc sunt patrimonium,

(1) Hæc verba haud strictim sunt accipienda perinde ac si agatur de jure proprie dicto; sermo est de jure equitatis, congruentiæ, pietatis; secus licite possent pauperes in gravi necessitate constituti surripere quæ opus habent ad suam indigentiam sublevandam; quod nullus theologus concessit, excepto necessitatis extreme casu. Hodiernum vero summopere cavere debet concionator ab exaggerandis pauperum juribus erga divites, cum *communismi* et *socialismi* monstra jam latas in societatem radices egerint maximo cum ipsius societatis detrimento.

quæ Pater cœlestis pauperibus testamento reliquit. Pupillis patrimonium tutores reddere tenentur eo tempore, quo leges jubent; pauperes autem sunt quasi pupilli, quos Deus sub divitum tutela constituit, præcipiens eis, ut horum pupillorum curam habeant: *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor* (Ps. 9, 34). Præcipit etiam, ut eis superflua tribuant, quæ patrimonium eorum sunt: *Superflua divitum sunt patrimonium pauperum*. Cum exprobamus divitibus nimias impensas, quas in ludis, comessionibus, conviviis, et libidinibus faciunt, respondere solent, se nulli injuriam facere, seque solummodo id quod suum est, expendere; verum falluntur: quia quæ inaniter profundunt et omnia apud eos superflua non ad illos, sed ad pauperes attinent; hæc sunt patrimonium pauperum, quod ad illos pertinet. O dives, inquit sanctus Basilus, *est panis famelici, quem tu tenes: est nudi tunica quam in conclavi conservas; discalceati calceus, qui penes te marcescit; indigentis argentum, quod possides inhumatum*. Quasi dicat: panis ille, quo tot canes venaticos, tot inutiles domesticos, et forte scorta nutris, non tuus, sed pauperum est: *est panis famelici, quem tu tenes*. Vestes illæ, quæ sine numero apud te sunt; vestes illæ superflue, quas in arca, vel in camera reconditis habes, non tuæ sunt, sed pauperum illorum, qui quo vestiantur non habent: *est nudi tunica, quam in conclavi conservas*. Calcei illi, qui sub cubilibus volutantur et putrescunt, ad pauperes illos attinent, qui quo calceati incedant non habent: *est discalceati calceus, qui penes te marcescit*. Argentum etiam illud, inquit S. Basilus, quo non egēs, quodque sub terra reconditum conservas, non tuum, sed egenorum est: *Indigentis argentum, quod possides inhumatum*. Omnia tandem quæ personæ et statui tuo superflua habes ad pauperes attinent, eaque illis erogare teneris.

Unde D. Bernardus pauperes sic divites illos, qui superflua in profanos et malos usus effundunt, alloquentes inducit: *Notstrum est quod effunditis; nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter vos expenditis* (ep. 2 ad Henr.). Quasi dicant: o divites, non ad hoc a Deo bona accepistis, ut superflua in deliciis abusu-

matis; verum ut ea in eleemosynas erogetis: hæc non tam vestra sunt, quam nostra, et si nostra non sint ea, nostra facere tenemini nobis impertiendo: *Nostrum est quod effunditis*. Et ideo raptores simul estis et crudeles; *raptores*, quia quæ nostra sunt detinetis et effunditis; *crudeles* vero, quia crudeliter nobis subtrahitis quæ nobis necessaria sunt: *nobis crudeliter subtrahitur quod inaniter vos expenditis*. Divites ergo, ut constat ex jam dictis, superflua et quæ sunt ultra decentiam status, tenentur in eleemosynas erogare: *quod est ultra decentiam status, debet in eleemosynas dispensari, et hoc cadit sub præcepto* (D. Th. in 4, d. 25, a. 2). Magna quidem hæc divitum erga pauperes obligatio; atque ad majora adhuc tenentur erga pauperes, quos in gravissima, vel extrema necessitate constitutos norunt: tunc enim non solum tenentur ad superflua, sed etiam ad sibi utilia eis impendenda, nisi et ipsi parem necessitatem patiantur. Unde communiter cum S. Ambrosio docent auctores, quod si quis magnam, qua pauper aliquis gravatur, necessitatem agnoscens, non ei subveniat, cum possit, homicida est et reus mortis illius pauperis, si defectu subsidii pereat: *Si non pavisti, occidisti*. Vides pauperem nudum, qui ob gravissimum quod patitur frigus, perit, quique non occubisset, si ei vestem dedisses obsoletam, quæ in domo tua putrescit; reus es mortis ejus: *occidisti*. Vides pauperem, qui graviter infirmatur, cui si subvenires, ad pristinam sanitatem reverteretur; et qui moritur, quia ei tuum auxilium denegasti, reus es mortis ejus: *occidisti*. O quot hujusmodi homicidæ in hoc mundo! Quot sunt divites, qui cum iis quæ pauperibus debent, non satisfaciant, homicidæ illorum fiunt! Ex his homicidis fuit ille epulo, qui pauperi Lazaro cadentes e mensa micas denegavit; ex his homicidis sunt, qui non occurrunt extremæ necessitati pauperum, quam certe noscunt. Ille, quia pauperi Lazaro panis frustum dare noluit, in inferno nec aquæ guttam obtinere potuit; et isti, quia pauperibus dare recusant ea, quæ iis ex Dei præcepto debent, æternis inferni cruciatibus addicentur. Clamant in hoc mundo pauperes ad janam divitis, ut ab eo eleemosynam impetrent;

et clamabunt avari divites in inferno, ut a Deo misericordiam consequantur: eadem autem illos mensura Deus metietur, qua et ipsi mendicos mensi sunt, et quia hic duri et immisericordes fuerunt erga pauperes, Deus similiter erga illos erit immisericors, nullamque unquam ab eo gratiam et misericordiam obtinebunt; in æternum inferni pœna plectentur. O quales tunc divitum lachrymæ! o quales gemitus! o quam maxime tunc optarent suis in hoc mundo satisfecisse obligationibus! Tunc vellent aliena restituisse, mercenariis justam mercedem tribuisse, et pauperibus largas eleemosynas erogasse. Tunc dicent, o utinam credidisset concionatoribus et confesariis, qui ad peragenda quæ mei muneris erant, ne sollicitabant! Tunc clamabunt, o utinam meis omnibus obligationibus fecissem satis! Vana hæc erunt divitum vota; inutilia hæc eorum erunt desideria. Quapropter, o divites, agite nunc quod tunc quisque vestrum fecisse optaret; aliena nunc propriis dominis reddite; mercenariis debitam mercedem prompte tribuite, pauperibus eleemosynam date, et Pater cœlestis æternam vobis mercedem concedet. Amen.

DOMINICA PASSIONIS

DE VITÆ INNOCENTIA.

Quis ex vobis arguet me de peccato? (Joan. 8, 36).

Cum iniquis et peccatoribus in hoc mundo mixti sunt justi et innocentes; ibi habitat agnus cum pardo, lupus cum agno, et innocens cum homine peccatore. Verum est, quod novit Deus, qui sint ejus; justos, et innocentes agnoscit, eos fovet illos protegit, iisque benefacere non desinit; dum autem inno-